پێگە و ئاسۆی شۆڕشی ژن ژیان ئازادی.. دیمانەی حەسەن ساڵحی لەگەڵ حەمید تەقواییدا

وەرگێڕانی: کاوە عومەر

بە پشتبەستن بە چاوپێکەوتنێک لەگەڵ کەناڵ جەدید ئامادەکراوە

حەسەن ساڵحی: لەگەڵ کوشتنی مەهسا، بزووتنەوەیەکی بەرفراوان دەستی پێکرد، کە لە هەفتەی یەکەمدا چالاکوانەکانی بە شۆڕش ناساند. وتیان “مەڵێن ناڕەزایەتی پێی دەوترێت شۆڕش”. ئەم ڕاپەڕینە هەلومەرجی سیاسی ئێرانی بەتەواوەتی گۆڕی و سەرنجی جیهانی ڕاکێشا. بەڵام لە چەند هەفتەی ڕابردوودا بزووتنەوەکە کەم بووتەوە. ئاماری گردبوونەوە و خۆپیشاندان لە ناوخۆ و دەرەوەی وڵات کەمی کردووە، ژمارەی ئێعدامەکان زیادی کردووە، حکومەتەکانی ڕۆژئاوا گەڕاونەتەوە بۆ پەیوەندییە ئاشتەواییەکانی پێشوویان لەگەڵ کۆماری ئیسلامی و پێدەچێت دۆخەکە ئاسایی بێتەوە. ڕای ئێوە چییە؟ ئایا دەتوانین هێشتا باسی بەردەوامی شۆڕش بکەین؟

حەمید تەقوایی: ئەو خاڵانەی باست کرد ڕاستن، بەڵام ئەمانە بە مانای ڕاوەستان یان کۆتاییهاتنی شۆڕش نییە .

هەرچەند خۆپێشاندان و گردبوونەوە و مانگرتن لە هەر شۆڕشێکدا پایە و شێوازی سەرەکی ناڕەزایەتین، بەڵام شۆڕش تەنیا بەمەوە سنووردار نییە. شۆڕش گۆڕانکارییەکی فرەلایەنتر و هەمەلایەنەترە و ئێمە ئەم گۆڕانکارییە لە ئێراندا لە ڕەهەندی جیاوازدا دەبینین. بارودۆخی سیاسی ئێستای ئێران بە ڕوونی نیشان دەدات کە کۆمەڵگە لە ئاستێکی بەرفراوان و لە لایەنی جۆراوجۆرەوە دژی کۆماری ئیسلامی هەڵسوکەوتی کردووە و ئەم ڕەوتە تا دێت بەرفراوانتر دەبێت. زۆر هەڵسوڕاوانی پیشەی و مەدەنی و سیاسی و تەنانەت هونەری و وەرزشی کە پێشتر بەشداریان لە سیاسەتدا نەکردووە، بوونەتە جێی شانازی و ڕۆژانە تەحەدای حکومەت دەکەن لەسەر ئاستێکی فراوانتر، بە شێوەیەکی ڕاشکاوانە و ئاشکرا بە ناو و وێنەی خۆیانەوە. لە لایەکی تریشەوە دەبینیت کە بێ حیجابی بەربڵاو و سەرتاسەری بووتەوەە. بەپێی ئامارەکانی خۆیان، ۲۰%ی ژنانی تاران دەستبەرداری حیجاب بوون. ئامارە ڕاستقینەکان لەمانە زیاترن، بەڵام تەنانەت ئەم ۲۰٪ە، واتە زیاتر لە یەک ملیۆن ژن لە تاران بەبێ حیجاب لە شەقام دەردەکەون. بارودۆخەکە لە زۆرێک لە شارەکانی تریش هەر بەو

شێوەیە.
پێشهاتێکی دیکەی گرنگ بریتییە لە زیادبوونی بڵاوبوونەوەی جاڕنامە، بەیاننامە، بانگەواز و داواکاری دژ بە کۆماری ئیسلامی و سیاسەت و سەرکوتەکانی حکومەت. ئەو بەڵگەنامانەی کە لەلایەن ڕێکخراوە ناسراو و جەماوەریی و چالاکانی بزووتنەوەی کرێکاری، بزووتنەوەی ژنان، گەنجان و قوتابیان، مامۆستایان، خانەنشینان، بزووتنەوەی دادگاییکردن و هتد بڵاو دەکرێنەوە و داواکاری و ئامانجەکانی شۆڕش ڕادەگەیەنن. ناوەڕۆکی ئەم جاڕنامە و بەیاننامانە زۆر لەوە زیاترە کە داواکاری و داخوازییەکی پیشەیی و بژێوی ژیان و لە ڕاستیدا ئامانج و داخوازییەکانی شۆڕش ڕادەگەیەنێت و لە چوارچێوەی بزووتنەوەی ڕوخاندنخوازی هەموو کۆمەڵگا دادەنرێت.
هەروەها جەخت لەوە دەکەمەوە کە ئەمە هەمیشە جیاوازیمان لە نێوان شۆڕش و بزووتنەوەی ڕووخاندن کردووە. ڕووخاندن ڕەوتێک و بزووتنەوەیەکی بەردەوامە کە ماوەیەکی زۆرە (لە ڕاپەڕینی ١٨ی تیری ١٣٧٨ەوە) لە دڵی کۆمەڵگادا، و ڕاپەڕینە جەماوەرییەکانی وەک ڕاپەڕینی ١٣٨٨، ١٣٩٦، ١٣٩٨ و شۆڕشی ئێستا لە ڕاستیدا خاڵی لوتکەیە لە بزووتنەوەی ڕووخاندن. ئەمە بەبێ گوێدانە هەوراز و نشێوی خۆپیشاندان و گردبوونەوەی جەماوەری، دەکرێ بڵێین بزووتنەوەی ڕووخاندن چالاکتر و فراوانتر و بەهێزترە لە جاران.
لە بارودۆخی ئێستادا ڕووبەڕووبوونەوەی خەڵک و حکومەت بە ڕوونی لەسەر مان و نەمانی کۆماری ئیسلامییە. تەنانەت لە وەرزشوانان و هونەرمەندان و سینەماکاران و خەڵکی ئاساییشەوە، هەموو ڕۆژێک تەحەدای حکومەت دەکەن. دوانموونەی هەڵپەڕکێ و دڵخۆشی خەڵک لە شەقامەکاندا لە ساڵڕۆژی کۆچی دوایی خومەینی بوو. دەتوانن لە سۆشیال میدیا کلیپەکان ببینن کە خەڵک لە شەقامەکاندا سەما دەکەن و شادی دەکەن و بە مۆسیقا و سەمای سەر شەقامەکان "ماتەمینی" خۆیان بە کۆچی دوایی خومەینی ڕادەگەیەنن! یان لە وەڵامی قسەکانی خامنەیی، دروشمی "خامنەی بەگێن، بکەری هەموو تاوانێک" دەڵێنەوە.
هەموو ئەمانە ئەوەمان بۆ دەردەخەن کە کۆمەڵگە عەزمی جەزم کردووە کە خۆی لە شەڕی ئەم حکومەتە ڕزگار بکات و ئەمە نەک تەنها لە بیرکردنەوە و ئارەزووەکانیدا بەڵکو لە کردەوە و چالاکییەکانی ڕۆژانەیدا دەبینن.
بە کورتی خۆپیشاندان و گردبوونەوەکانی سەر شەقامەکان بە بەراورد بە ٤ مانگ لەمەوبەر کەمی کردووە، بەڵام لە ئاستی سەرتاسەریدا کردەوە و چالاکیی ڕوخاندنخوازانەکان لە زیادبووندایە. شۆڕش بە قۆناغ و شێواز و فۆڕمی خەباتی جیاوازدا تێدەپەڕێت، بەڵام بە

هێزەوە بەردەوامە.

حەسەن ساڵحی: تایبەتمەندی و دەستکەوتەکانی شۆڕشی ئێستا چین؟ وە چۆن جیاوازە لە ئەزموونەکانی ڕابردووی وەک ڕاپەڕینی ١٣٩٦ و ١٣٩٨؟

حەمید تەقوایی: بارودۆخی ئەمڕۆ زۆر جیاوازە. خاڵی یەکەم ئەوەیە کە ئەم شۆڕشە هەر لە سەرەتاوە پرۆسەیەکی وەرگرتووە کە لە ئەزموونەکانی ڕابردوودا بوونی نەبووە. هەر لە هەفتەکانی یەکەمی پێکهێنانی ئەم بزووتنەوەیە، وەک لە پێشەکیدا ئاماژەت پێدا، خەڵک و گەنجانی بەشدار لە ناڕەزایەتییەکاندا ڕایانگەیاند کە ئەمە شۆڕشە. ئەمە تەنها ناوێک نییە، بەڵکو گرنگیی تێکۆشەرانی شۆڕش و پێگەی خەباتیان نیشان دەدات و لەوەش گرنگتر ڕاگەیاندنی ئەم ئامانج و ئیرادەیە کە دەمانەوێت شۆڕشێک بکەین و هەموو ئەم سیستەمە لە ڕیشەی خۆیان هەڵبکەنین. وە تا ئەمڕۆش دەڵێن تا کۆتایی ڕاوەستاوین.

دەبینیت ڕاپەڕینەکانی ساڵی ١٣٩٦ و ١٣٩٨ لەلایەن ئێمە واتە حزبی حزبی کرێکارییەوە بە شۆڕشگێڕانە دادەنرا، بەڵام کەس لە شەقامەوە هاوارێکی نەکرد کە ئەمە شۆڕشە دەکەین یان دەمانەوێت شۆڕش بکەین. و دوای ئەوە هیچ بزووتنەوەیەک دروست نەبوو کە بەم شێوەیە لە سەرانسەری ئێران و لەسەر ئاستی جیهانیدا خۆشەویستی و ئیعتیبار پەیدا بکات.

لەبیرت نەچێت بەشێکی زۆری ئۆپۆزسیۆن، هەموویان جگە لە کۆمۆنیستە شۆڕشگێڕەکانی وەک حزبی ئێمە، لە بنەڕەتدا دژی دیاردە و چەمکی شۆڕش بوون. لە ژینگەی سیاسیدا، بە ماوەیەکی زۆر باس لە گۆڕانکاری لە سەرەوە و ڕژێمی چنچ و هەڵوەشانەوە و… دەکرا. تەنانەت ئەو هێزانەی دەیانویست بڕوخێنن باسی شۆڕشیان نەدەکرد، بەڵکو باسیان لە ڕووخان و هەڵوەشاندنەوەی دەسەڵات و هاوشێوەکانی دەکرد. ئه مڕۆ ئه م گوتارانه به ته واوی گسکدراون و جێگه یان به شۆرشێکی شکۆدار و به ڕفراوان داوه .

خاڵێکی تر ئەوەیە کە سەرهەڵدانی شۆڕشگێڕانە بوەتە خاوەنی سەروەریەکی زۆرتر. ئەو مانگرتنانەی کە ئەمڕۆ لە پیشەسازی نەوتدا بەڕێوەدەچن، ڕێکخراو و ڕێکخستن، شورای ڕێکخستنی کرێکارانی گرێبەستی نەوتمان هەیە، شورای کرێکارانی لایەنی سێیەمیشمان هەیە، هەروەها شورای هاوئاهەنگی پەروەردەکارانیشمان هەیە، کە ڕۆڵی زۆر گرنگی لە ناڕەزایەتی مامۆستایاندا هەیە، لەوانەش لە ناڕەزایەتی دژی ژەهراویبووندا… هەروەها نزیکەی ٥٠ ڕێکخراو لە زانکۆ جیاوازەکان و شارە جیاوازەکان پێکهێنراون و لە ڕاستیدا بەشدارن لە جووڵەی شەقامەکاندا. ئەوان تەنها بانگەواز ناکەن، بەڵکو ڕێکدەخەن، ئامادەکاری دەکەن و دەبینن وهتد.

جگە لە چالاکییەکانی ئەو ڕێکخراوانەی کە مێژوویەکیان لە بزووتنەوەی کرێکاری و بزووتنەوە ناڕەزایەتییەکانی دیکەدا هەیە، ڕێکخراوەکانیش لە دڵی شۆڕشدا دروست بوون. ڕاپەڕینەکانی ساڵانی ١٣٩٦ و ١٣٩٨ تا ڕادەیەکی زۆر خۆبەخۆ بوون. بەڵام ئەم شۆڕشە دوای چەند هەفتەی یەکەم خۆی ڕێکخست. مانگرتن، خۆپیشاندانی سەرشەقام، دروشمی شەوانە، گرافیتی، دڕاندن و سووتاندنی لافیتە و تابلۆی حکومی و هتد، ئەمانە هەمووی ڕێکدخرێن. وە بە شێوەیەکی سەرەکی ئەو ڕێکخراو و کۆڕ و کۆبوونەوانە کە لە دڵی شۆڕشدا پێکهێنراون، بەتایبەتی ڕێکخراوەکانی خوێندکاری و لاوان، ئەنجامدەری لەم بزووتنەوەیانەن.

بە گشتی کۆمەڵگە شێوە و پێکهاتەیەکی وەرگرتووە، کە پێم وایە تایبەتمەندی شۆڕشەکانە لە هەموو شوێنێکی تری دونیادا.

لە ڕووی ناو□□ک□وە، وەک لە سەرەوە ئاماژەم پێدا، جاڕنامەکان بڵاوکراونەتەوە کە بە ڕوونی و ڕاشکاوی ئامانج و داواکارییەکانی شۆڕش دەخەنە ڕوو. لەوانەش جاڕنامەی کەمترین داواکاریەکان لەلایەن ٢٠ ڕێکخراوی کرێکاری ناسراو و متمانەپێکراو، مامۆستایان و خانەنشینان، کە پشتیوانییەکی بەرفراوانی لەلایەن زۆرێک لە حزب و چالاکانی ئۆپۆزسیۆنەوە وەرگرتووە. هه روه ها به شێک له هه مان واژۆکارانی جاڕنامه که له به یاننامه و بانگه شه کاندا له دژی ژه هراویکردنی قوتابخانه کان و شه پۆلی ئێعدامه کان ڕاوهستاون.

هەروەهاجاڕنامەی داواکاری پێشکەوتنخوازانەی ژنان لە سەروبەندی ٨ی مارسدا لە لایەن ژمارەیەک لە چالاکانی بزووتنەوەی ڕزگاریخوازی ژنانەوە بڵاوکرایەوە، ڕاگەیاندنی دیکەش بە ناوی چالاکوانان و دامەزراوە ناسراوەکانی چالاک لە ناوخۆی وڵاتدا بڵاو کراوەتەوە.

دەمەوێت ئەوە بڵێم، هەم لەڕووی ناوەڕۆک و گوزارشتێکی ڕوونی ئامانج و داواکارییەکانەوە، چ لەڕووی ئاستی ڕێکخستن و ڕێکخستنەوە، چ لەڕووی خۆئاگاداری کۆمەڵگا، کە خەریکی بەرەو پێشبردنی شۆڕشێکی سەروژێرکەرە، شۆڕشی ئێستا زۆر زیاتر و پێشکەوتووترە لە ڕاپەڕینەکانی وەک ساڵی ١٣٩٦ و ١٣٩٨.

ئەم دەستکەوتانە ناتوانرێت لێسەندنەوە نین. ناتوانێت کۆمەڵگا بگ□□□ن□ت□وە بۆ بارودۆخی ٩ مانگ پێش ئێستا، هەلومەرجی پێش شۆڕشی ئێستا. وەک نموونە، حکومەت ناتوانێت جارێکی تر حیجاب بەسەر ژناندا بسەپێنێت. ئەویش ئەمە دەزانێت. ئەم یەک گۆڕانکارییە بەو مانایەیە کە یەکێک لە هێماکانی بەها ناسنامەییە-ئایدیۆلۆژییەکانی حکومەت لەلایەن خەڵکەوە تەحەدای کراوە و سەرکەوتوو بووە.

حەسەن ساڵحی: کاریگەرییەکانی شۆڕش لەسەر پێگە و ڕیزەکانی حکومەت چۆن هەڵدەسەنگێنن؟

حەمید تەقوایی: یەکێک لە دەرەنجامەکانی شۆڕشی ئێستا، بە ئابڕوویی و ڕسوایی بێوێنە و جیهانیی کۆماری ئیسلامییە.کۆماری ئیسلامی هەمیشە بە سەرکوتکەر و دیکتاتۆر دەناسرایەوە، بەڵام ئەمڕۆ دۆسیەی نوێ لە دژی ئەم حکومەتە کراوەتەوە کە لە جۆری خۆیدا بێ وێنەیە. پێشتر باس لە دۆسیەی تەقەکردن لە فڕۆکەیەکی نەفەرهەڵگر کرا، ئەمڕۆ دۆسیەی هێرشی کیمیاوی بۆ سەر قوتابخانەکان زیادکراوە، دۆسیەی لەسێدارەدانی بێ حساب وکیتاب و پەرەسەندویش کراوەتە، دۆسیەی تەقەکردن لە چاوی خۆپیشاندەران و کوێرکردنیان بەهەمان شێوە باسی لێوە کراوە، و هەموو ئەو تاوانە شۆککەرانەی کە بەهۆی هەوڵی هەڵسوڕاوانی مەیدانی، شۆڕش هەموو ڕۆژێک لە سۆشیال میدیا لە بەردەم چاوی جیهاندایە. ئەم تاوانە بەڵگەدار و ئاشکرایانەی حکومەت لە ماوەی هەشت مانگی ڕابردوودا، هەموو جیهانی بە پشتیوانی لە شۆڕشی ژن ژیان ئازادی و دژ بە کۆماری ئیسلامی کۆکردەوە. بە واتایەکی تر فەزیحەی کۆماری ئیسلامی لە سەربانی جیهانەوە کەوتووەتە خوارەوە و ناتوانرێت بگەڕێنرێتەوە بۆ هەلومەرجی پێش شۆڕش. ته نانه ت لۆبیسته کانی کۆماری ئیسلامی که پێش ئه م شۆڕشه له ئه مریکا و ئه وروپا چالاک بوون، خۆیان خزاندووهتە ناو گۆشه یه ک و به ته واوی دام ودەزگایان کۆکراوەتەوە.

خاڵی دواتر سەرلێشێواوی و داڕمانی ڕیزەکانی حکومەتە. تەنها هەفتەی ڕابردوو بوو کە حوسێن مورتەزەوی، بەرپرسی زیندانی ئێوین لە ساڵی ١٣٦٧دا، دان بە تاوانەکانی خۆی و حکومەتەکەیدا لەو ماوەیەدا دەنێت و وتی گوناهەکانم تەنانەت بە ئاوی زەمزەمیش ناشۆردرێت. تەنیا یەکێک لە پارچە گرنگەکانی ماشێنی سەرکوتکاری کۆماری ئیسلامییە کە تا ئەمڕۆ کەوتووەتە خوارەوە. تا دێت ژمارەی بەرپرسان و خاوەن پێگە ئەمنییەکانی حکومەت هەمان دۆخیان هەیە. ڕاپۆرتە نهێنییەکانی دیدارەکانی ڕێبەرانی هێزە سەرکوتگەرەکانی حکوومەت لەگەڵ خامنەیی ئاشکرا کران و بەڵگەنامەی دیکە لەوانەش ئەو ئاگادارکردنەوە نهێنیانەی کە ئاشکرا بوون یان هاک کرابوون، ئاماژەن بە ترس و نیگەرانی ئەوپەڕی ڕێبەرانی حکوومەت و جیاوازییە بنەڕەتییەکانی بیروڕا لە نێوان بەرپرسانی باڵای بەسیج و سوپای پاسداران و لاوازی و سەرلێشێواویان. ئەم هەڵوەشانەوەیە لە ئاستەکانی دیکەشدا تەواو دیارە، وەک مامەڵەی حکومەت لەگەڵ بزووتنەوەی بێ حیجابیدا. سەبارەت بە پرسی حیجاب، چەندین بۆچوون و سیاسەتی جیاواز و دژ بەیەک لە نێوان حکومەتەکاندا هەیە، ئەمەش بەهۆی بێدەسەڵاتی ئەوانەوەیە لە بەرامبەر ئەو جموجۆڵە بەربڵاوەی بێ حیجابیدا. بەگشتی شۆڕشی ئێستا بەشێوەیەکی بێ وێنە ڕیزەکانی حکومەتی پەکخستووە.

لە لایەکی ترەوە دەبینین کەسایەتییە باڵاکانی دووی خرداد وەک میرحوسێن مووسەوی بە ئاشکرا دەڵێن بە چاکسازی و گۆڕینی دەستوور و هتددا تێدەپەڕێنن و داوای ڕیفراندۆم دەکەن بۆ گۆڕینی سیستەمەکە. تەنانەت قوتابیان و بەشێک لە ئیمامەکانی هەینی شەرعیەتی نیزام دەخەنە ژێر پرسیارەوە. هەموو ئەمانە دەریدەخەن کە حکومەت خەریکە دەڕوخێت.

ئەم بارودۆخە قەیراناوییەی کۆماری ئیسلامی ئاماژەیە بۆ ئەوەی کە شۆڕشی ئێستا هاوسەنگی هێزی نێوان خەڵک و حکوومەتی بە شێوەیەکی بە وێنە و نەگۆڕاوە بۆ قازانجی خەڵک و بە زیانی حکوومەت گۆڕیوە.

حەسەن ساڵحی: ئایندەی ئەو ئاڵوگۆڕانە چۆن دەبینن؟ ساڵی ڕابردوو کاتێک شۆڕش لە شەهریوەر دەستی پێکرد، خێرایی گۆڕانکارییەکان بە جۆرێک بوو کە زۆر کەس پێیان وابوو حکومەت تا کۆتایی ساڵی ١٤٠١ بەردەوام نابێت. ئێستا شۆڕش چ پێگە و ئاستێکی هەیە ؟

حەمید تەقوایی: پێشبینی ناکرێت کەی حکومەت دەڕوخێت، بەڵام ئەوەی زۆر بەدووری دەزانرێت ئەوەیە کە حکومەت لەم شۆڕشەی ئێستا ڕزگاری بێت. خەڵک باش دەزانن کە حکومەت ڕوەوو نشێوی کەوتن بەڕێکەوتووە. هەروەها دروشمی “ئەمساڵ ساڵی خوێنە سەید عەلی دەڕوخێت” گوزارشت لە هیوا و ئیرادەی خەڵک دەکات بۆ ڕووخاندنی حکومەت، و مەرج نییە وادەیەکی دیاریکراو بۆ ڕووخاندنی حکومەت هەبێت.

ئەوەی گرنگە پێشکەوتنی کۆمەڵگایە بە ئاراستەی ڕووخاندنی کۆماری ئیسلامی. وەک ڕوونم کردەوە شۆڕش ڕۆژ بە ڕۆژ قووڵتر و ئیرادەتر و یەکخراوتر دەبێت و حکومەت سەرەڕای سەرکوتکردن و لەسێدارەدان نەیتوانیوە ڕێگری لەم پرۆسەیە بکات.

بەگشتی کاتێک حکومەتەکان شۆڕشێک تێکدەشکێنن، دۆخەکە بە خەڵک قورستر دەبێت. دیکتاتۆری و سەرکوت توندتر دەبێت، تیرۆر و ترس کۆمەڵگا دەگرێتەوە و نەک تەنها شۆڕش، بەڵکو هەر جۆرە ناڕەزایەتییەک تەنانەت بە بەراورد بە قۆناغی پێش شۆڕش، هێور دەبێتەوە و کەم دەبێتەوە. ئەمڕۆ ڕەوتی ڕوداوەکان پێچەوانەکەیە. حکومەت لەسێدارەدان ئەنجام دەدات و ناڕەزایەتییەکان بەرامبەر بە لەسێدارەدانەکان بەرز دەبنەوە و دەبنە سەرتاسەری، حکومەت بە کیمیایی هێرش دەکاتە سەر قوتابخانەکان، بەڵام زۆرتر خۆی ڕسواتر و گۆشەگیر و قەیراناویتر دەکات، دژیبە حیجابی دەوەستێت و هێڵێک دەکێشێت و بزوتنەوەی بێ حیجابی زیاتر سەرتاسەری دەبێتەوە و هتد هتد. هەموو ئەمانە ئاماژەن بۆ پێشکەوتنی شۆڕش.

بەڵام سەبارەت بە ڕەوتی داهاتوو و ڕوانگەی شۆڕش، بەڕای من خاڵی هەرە گرنگ ئەوەیە کە شۆڕش پاڵاوتەتر دەبێت و لە درێژەی ئەم پرۆسەیەشدا حزب و هێزی شۆڕشگێڕ و چەپەکان قورسایی زیاتر پەیدا

دەکەن.
بە گشتی لەم شەشەدا، بە بەراورد لەگەڵ ساڵی ١٣٩٨ و ڕاپەڕینەکانی پێشوو، حیزبەکان پێگەیەکی بەرچاوتریان هەیە. ڕێکخراو و حزبە سیاسییەکان، هەرچەند ئامادەبوون و چالاکیی گشتییەکانیان تەنیا لە دەرەوەی وڵات مومکینە، بەڵام ڕۆڵ و کاریگەرییان لە کۆی پڕۆسەی دۆخەکەدا تەواو دیارە. بەڕای من ئەم ڕۆڵە زیاتر دەبێت، پاڵاوتنی ڕیزەکانی شۆڕش زیاتر دەبێت، جیاوازیی ڕاست و چەپ زیاتر ڕوون دەبێتەوە، ڕووخانیش بە پێی گەڕانەوەی بزووتنەوەی کۆمۆنیستی و گەڕانەوەی حیزبەکەمان جیا دەکرێنەوە و پێچەوانە دەکرێنەوە لەگەڵ بۆچوونەکانی ئۆپۆزسیۆنی ڕاست کە دەیانەوێت دۆخەکە بە کەمترین گۆڕانکاری دەستپێبکەن.
هەر لە سەرەتای ئەم شۆڕشەوە، هەمیشە جەختمان لەسەر ئەوە کردووەتەوە کە میحوەری یەکگرتوویی خەڵک، میحوەری هاوپشتی و تەبایی ڕیزەکانی شۆڕش، خواستی قووڵ و جیهاندگری ئینسانییە. بەم مانایە لە ڕووی ناوەڕۆکەوە ئامانج و خواست و مانای ڕووخاندن ڕوونتر و مرۆڤدۆستانەتر و قوڵتر دەبێتەوە و تا زیاتر دروشمی “ژن ژیان ئازادی ” پێناسە بکرێت و خەڵک زیاتر تێگەیشتنێکی ڕوونتریان دەبێت کە لە ڕاستیدا ئازادی مانای چییە، پارێزگاری لە ژیان، مانای چییە و ڕزگاری ژن مانای چییە، یەکڕیزی و یەکگرتوویی ڕیزەکانی شۆڕش زیاتر دەبێت و ئەمەش دواجار بەو مانایەیە کە حزب و هێزە چەپ و شۆڕشگێڕەکانی وەک حیزبی ئێمە، کە نوێنەرایەتی خواستە مرۆییەکانی هەموو خەڵک دەکەن، جێگەیەکی گەورەتریان دەبێت لە کۆمەڵگادا و ئەمەش لە بەرامبەردا هەلومەرج و کەشوهەوای سیاسی بە فراوانکردنی گردبوونەوە و خۆپیشاندان و مانگرتن و دواجاریش ڕاپەڕینێکی جەماوەری بە ژێرەو ژوورکردنی کۆماری ئیسلامی دابین دەکات.
حەسەن ساڵحی: دوا پرسیارم سەبارەت بە ڕۆڵ و پێگەی حیزبە لە پرۆسەی ئاڵوگۆڕەکانی داهاتوودا. حیزب چ ڕۆڵێک بە خۆی دیاری دەکات و چ سیاسەت و ئەرکێک دادەنێت بۆ ئەوەی پرۆسەی شۆڕش بەرەوپێش ببات؟
حەمید تەقوایی: سەرەتا دەبێت بە هەموو توانامانەوە هەوڵبدەین شۆڕش لە دەوری داخوازییە جیهانییە ئینسانییەکان و لە دەوری لێکدانەوەیەکی ڕادیکاڵ و ڕزگارکەری ڕاستەقینە بە ڕووخاندنی حکومەت و سیستەم و لە دروشمی سەرەکی “ژن ژیان ئازادی”ەوە بەرەو پێشەوە بچێت ، و لەم ئاراستەیەدا، زیاتر پاڵاوتەتر دەبێت پێویستە هەوڵ بدەین ڕیزەکانی شۆڕش ڕادیکاڵتر و چەپتر بکەین و لە ئەنجامدا یەکگرتووتر و یەکپارچەتر و بەهێزتر بکەین.

شۆڕش بزووتنەوەیەکی نەرێنییە، بزووتنەوەیەک دژ بە بارودۆخی هەبووە، بەڵام لێکدانەوە و پێناسەی جیاواز بۆ ئەم دژایەتییە بە دۆخی هەبوو هەیە. چین و توێژە جیاوازەکان و بزووتنەوە و حزبە چینایەتییە جیاوازەکان لێکدانەوە و مانای جیاوازیان بۆ ڕوخاندن دەخەنە ڕوو. لە ڕوانگەی ئەمەوە ڕووخاندن واتە ڕووخاندنی تەواوی ئەو حکومەت و سیستەمی ئابووری و کۆمەڵایەتی و سیاسییەی کە هەیە ، واتە هەڵوەشاندنەوە و سڕینەوەی هەر جۆرە هەڵاواردنێکی نەتەوەیی و ئایینی و ڕەگەزی و ئابووری و چینایەتی، واتە لەناوبردنی چەوسانەوە و کۆیلایەتی کرێ ، واتە سڕینەوەی ئایین.و خورافات و پیرۆزییە ئایینییەکان لە حکومەت و لە پەیوەندییە کۆمەڵایەتی و کولتوورییەکان. بە بۆچوونی ئێمە شۆڕشی ژن ژیان ئازادیدا، ڕێنێسانسێکی دژە ئایینییە کە دەتوانێت هێرش بکاتە سەر ڕیشەی هەموو هەڵاواردن و نایەکسانییەکان.

هەوڵ دەدەین ئەم ئاراستەکردنە بکەینە دروشمی شەقام و هەڵمەتی مەیدانی و چالاکیی تایبەت. ئەم ئاراستەکردنە لە ئێستادا لە خەباتی خەڵکدا دیارە. وەک نموونە، حیزبی ئێمە خوازیاری حکوومەتی شوراییە و دژی هەر جۆرە حکوومەتێکی سەرووی خەڵکیە و ئەمە ئیدارەی شورایی بۆتە گوتارێکی گشتی، بە تایبەت لە بزووتنەوەی کرێکاریدا. هەروەها لە جاڕنامەی بیست ڕیکخراوەکەشدا بڕگەیەک هەیە سەبارەت بە بەڕێوەبردنی شورایی. نموونەیەکی دیکە ئەوەیە کە ئێمە نەک هەر دژی سزای لەسێدارەدانین بەڵکو دژی خودی سزای لەسێدارەدانیشین، ئەمەش دەبینین خەڵک هەڵوەشاندنەوەی سزای لەسێدارەدان بە هەر تاوانێک ڕادەگەیەنن و بزووتنەوەیەکی فراوان لە دەوری ئەم داواکارییە بە دروشمی ” هەموومان پێکەوەین”.

ئەمانە نیشانەی قووڵبوونەوە و شەفافیەت و ڕادیکاڵبوونی ڕیزەکانی شۆڕشن. ئێمە هەوڵ دەدەین ئەم پرۆسەیە بەهێزتر بکەین، حزبایەتی زیاتری پێ بدەین. ڕێکخستنی زیاتری پێ ببەخشن و بە بەرەی پشت و چوارچێوەی شۆڕش بەهێزتر بکەین.

سەیرکەن هاتنی خەڵک بە سەر شەقامەکان و ڕاپەڕین و تەنانەت خۆپیشاندانی جەماوەری و چەند ملیۆنییش دروستکراوی هیچ لایەنێک نیە، بەڵکو ئەو ڕۆڵەی کە حزبە شۆڕشگێڕەکان دەتوانن و دەبێ بیگێڕن، قووڵکردنەوەو بەهێزکردنی شۆڕشە لە ناوەڕۆک و شێوەدا، ئەوە بریتییە لە بەهێزکردنی بەبەرەی پشت و چوارچێوەی ڕێکخراوەیی شۆڕش بە جۆرێک، بە پشتبەستن بەو شۆڕشە، کۆمەڵگا دەتوانێت مانگرتنی گشتی دەستپێبکات، خۆپیشاندانی چەند ملیۆنی دەستپێبکات، دواجاریش ڕاپەڕین دەستپێبکات. ئەمە ئەو بەرەی پشتە دروست دەکەین. تا ئێستا ئەمە بەو ئاراستەیە پێشکەوتووین و بەو

هەلومەرجە لەبارەکە ئەمڕۆ ڕوویدا، بۆ خێرایی زیاتر ئەم بابەتە بەرەو پێش دەبەین.
٧ی جون ٢٠٢٣